

Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden laamanni

Rangaistuksen tuomitseminen vanhentuneesta rikoksesta

ASIAN VIREILLETULO

Helsingin hovioikeus 26.2.2024 oikeuskanslerille lähettämän tuomioistuinlain 3 luvun 2 §:n mukaisen ilmoituksen mukaan Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus oli 27.6.2023 asiassa R 22/3895 antamallaan tuomiolla 23/126774 tuominnut vastaajan rangaistukseen 15.2.2021 tehdystä näpistyksestä, vaikka haaste oli annettu tiedoksi 1.3.2023 näpistyksen syyteoikeuden jo vanhentuttua.

SELVITYS

Käräjäoikeuden puheenjohtajana asiassa toimineen käräjätuomarin antaman selvityksen mukaan asiassa oli tapahtunut virhe hänen epähuomiossa tuomittua vastaajan vanhentuneesta teosta rangaistukseen. Käräjätuomari kuvaa selvityksessään työskentelytapaansa, jolla hän pyrkii säännönmukaisesti useaan kertaan varmistamaan, ettei syyteoikeudeltaan vanhentuneita rikoksia tule tuomituksi. Tästä huolimatta hänelle oli selvityksen mukaan tarkastusvaiheessa tapahtunut inhimillinen virhe, josta hän on hyvin pahoillaan. Käräjätuomari kiinnittää selvityksessään myös huomiota siihen, ettei vanhentuneella syytekohtalla ollut tosiasiallista vaikutusta hänen vastaajalle tuomitsemaan rangaistukseen.

Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden laamannin asiassa antaman lausunnon mukaan käräjäoikeuden työmäärä on käytössä oleviin resursseihin nähden erittäin suuri, joka vaikuttaa siihen, että inhimillisten virheiden välttäminen on käytännössä vaikeaa. Laamannin näkemyksen mu-

kaan mainitulla seikalla on voinut olla kärjäjätuomarin huolellisista työtavoista huolimatta tapahtuneeseen vaikutuksensa. Laamanni toteaa virheen olleen itsessään inhimillinen eikä siitä ole aiheutunut vastaajalle haitallisia seuraamuksia.

RATKAISU

Sovellettavat säännökset

Rikoslain 8 luvun 1 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan syyteoikeus vanhentuu, jollei syytettä ole nostettu kahdessa vuodessa, jos ankarin rangaistus on enintään vuosi vankeutta. Rikoslain 28 luvun 3 §:n mukaan näpistyksestä tuomitaan sakkoa. Rikoslain 8 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan syyte katsotaan vanhentumisajan kulumisen katkaisevalla tavalla nostetuksi, kun syytetävälle on laillisesti annettu haaste tiedoksi.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on virkatoimissaan oltava tunnollinen ja huolellinen.

Arviointi

Kärjäjätuomari on selvityksessään myöntänyt asiassa vastaajan syyksi lukemansa rikoksen olleen edellä kuvatuin tavoin vanhentuneen ja asiassa epähuomiossa tapahtuneen virheen. Koska syyteoikeus kyseisestä rikoksesta oli vanhentunut, ei vastaajaa olisi saanut tuomita teosta rangaistukseen. Kärjäjätuomari on menetellyt huolimattomasti tuomitessaan vastaajan vanhentuneesta teosta.

Rangaistuksen tuomitseminen rikoksesta, josta rangaistusta ei lain mukaan voi enää seurata, on omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen ja vaarantaa merkittävästi vastaajan oikeusturvaa. Virhe on lähtökohtaisesti luonteeltaan vakava ja sijoittuu tuomarin tehtävien ydinalueelle eli lainkäyttöraatkaisun tekemiseen.

Kyseisenlainen virhe saattaa edellä todetun vakavuutensa vuoksi tulla arvioitavaksi rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitettuna tuottamuksellisena virkavelvollisuuden rikkomisena. Rikosvastuu edellyttää pykälän mukaan kuitenkin, että teko ei sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen. Tapauksissa, joissa kyseisenlaisesta virheestä ei ole aiheutunut vastaajalle haitallisia täytäntöönpanoseuraamuksia eikä tuomarin menettelyyn ole liittynyt sen moitittavuutta lisääviä seikkoja, kuten esimerkiksi syyteoikeuden vanhentumisesta tuomarin oman laiminlyönnin seurauksena, on tuomarin menettelyä pidetty oikeuskanslerin ratkaisukäytännössä tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettu tavoin vähäisenä. Vakiintuneen seuraamuskäytännön mukaan kärjäjätuomarille on tällöin annettu virheestä huomautus.

Helsingin hovioikeus on 22.12.2023 samassa asiassa antamassaan tuomiossa 23/152774 asiassa R 23/1890 todennut, että sillä on oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettu erityinen syy tutkia, onko vastaaja syyllistynyt asiassa näpistykseen, kun 15.2.2021 tehtyä menettelyä koskeva haaste oli tiedoksiantotodistuksesta ilmenevällä tavalla annettu hänelle tiedoksi 1.3.2023 eli vasta yli kahden vuoden kuluttua tekopäivästä. Hovioikeus katsoi tuomiossaan, että kun syyteoikeus oli vanhentunut jo ennen haasteen tiedoksiantoa, oli syyte kohdassa 3 hylättävä. Hovioikeus totesi lisäksi, ettei sillä ole aihetta arvioida rangaistuksen mittaamista, rangaistuslajin valintaa ja rikoslain 6 luvun 5 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun koventamisperusteen soveltamista kärjäoikeudessa lainvoimaisesti syyksi luettujen rikosten osalta toisin kuin kärjäoikeus. Hovioikeudessa hylätyllä syytteellä ei hovioikeuden mukaan ollut käytännössä merkitystä vastaajalle asiassa tuomittuun yhteiseen rangaistukseen.

Kärjäatuomarin virheestä ei käytettävissäni olevien tietojen mukaan ole siten aiheutunut vahinkoa kyseisen rikosasian vastaajalle.

Kun kärjäatuomarin menettely edellä kerrotuilla perusteilla olisi rikosoikeudellisesti arvioituna tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettu tavoin vähäinen, ei minulla ole ollut syytä epäillä hänen syyllistyneen rikokseen. Olen kerrotun vuoksi tutkinut hänen menettelyään vain laillisuusvalvonnallisesti toimituttamatta asiassa esitutkintaa.

Johtopäätös ja toimenpide

Kärjätuomari on menetellyt lainvastaisesti tuomitessaan vastaajan rangaistukseen syyteoikeudeltaan vanhentuneesta rikoksesta.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan, jos virkamies, julkis-yhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan tarvetta syytteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla kärjätuomarille huomautuksen hänen virheellisestä menettelystään. Pyydän saattamaan toimenpiteeni kärjätuomarin tietoon.

Lähetän päätökseni tiedoksi asiasta ilmoittaneelle Helsingin hovioikeudelle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Petri Rouhiainen